

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับหัวข้อ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ป่าไม้ ของเยาวชนไทยในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมา ศึกษาค้นคว้า โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ทฤษฎีทางการสื่อสาร
2. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม
4. ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ และการอนุรักษ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีทางการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากผู้ส่งสารผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ได้แก่ ผู้ส่งสาร , สาร , สื่อหรือช่องทางในการสื่อสาร , ผู้รับสาร และปฏิกิริยาตอบกลับ

จอร์จ เกร็บเนอร์ (George Gerbner , 1956) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารคือ กระบวนการที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีปฏิสัมพันธ์กันในสภาพแวดล้อมทางสังคมเฉพาะ

การสื่อสารจึงมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของการมีปฏิกิริยาของมนุษย์ มนุษย์เราจึงศึกษาว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เมื่อมีการกระทำทางการสื่อสาร หรือในกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบอะไรบ้าง และในองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ดังนั้นทฤษฎีทางการสื่อสาร จะช่วยทำหน้าที่เป็นตัวเปรียบเทียบกับสิ่งที่กำลังศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจให้แจ่มชัดขึ้น เพราะจะสามารถลดอคติความเป็นนามธรรมให้น้อยลง

ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง ที่ไม่ได้กินความหมายเฉพาะ ว่าต้องเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคน หรือมากกว่านั้น แต่ยังหมายความถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในทุกรูปลักษณะ คือทั้งในเชิงวจนภาษา และอวจนภาษา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- บุคคล
- ข่าวสาร
- ผลที่เกิดขึ้น

บุคคล : การสื่อสารระหว่างบุคคลต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อยสองคน คือผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารกับผู้รับสาร และทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็ไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ของตนเองอย่างเดียวเสมอไป อาจสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้

ข่าวสาร : ข่าวสารหรือที่บางคนเรียกว่า “สาร” ที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล มีทั้งสารที่เป็นวจนสาร และอวจนสาร วจนสารที่พบบ่อยในการสื่อสารระหว่างบุคคลก็คือคำพูดที่ใช้สื่อสารระหว่างกัน ส่วนอวจนภาษาที่พบบ่อยก็คือ การมองหน้า การพยักหน้า การยิ้ม ฯลฯ

ผลที่เกิดขึ้น : ผลของการสื่อสารระหว่างบุคคลอาจจะเป็นไปในรูปของการเพิกเฉย ปฏิเสธ หรือการตอบรับข่าวสาร ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งปฏิกิริยาด้านกายภาพ ด้านจิตใจ หรือด้านอารมณ์

ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน

การสื่อสารมวลชน หมายถึง การที่ผู้ส่งสารส่งข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ไปยังผู้รับสารจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว กระบวนการสื่อสารมวลชนประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ องค์การสื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งสาร , มวลชนในฐานะผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนมิได้อยู่โดดเดี่ยวแต่จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งกลุ่มสังคมเหล่านี้มักจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชนเสมอ ซึ่งช่องทางในการถ่ายทอดข่าวสาร หรือ

สื่อมวลชนนั้น สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ สามประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ , สื่อวิทยุกระจายเสียง , สื่อโทรทัศน์

บทบาทของสื่อมวลชนต่อสังคม

เนื่องจากว่าการสื่อสารมวลชน เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสาร(สถาบันต่าง ๆ เช่น รัฐบาล หรือ สถาบันบรรษัทขนาดใหญ่) กับผู้รับสาร (ประชาชน) จำนวนมาก จึงทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นสถาบันที่มีบทบาทและอิทธิพลสูงมากในสังคมปัจจุบัน การขาดความเข้าใจในสื่อมวลชน ก็จะทำให้ขาดความเข้าใจถึงสังคมในแก่นแท้ เพราะสื่อมวลชนเป็นภาพสะท้อนของสังคมได้อย่างแจ่มชัด ยิ่งกว่านั้น หากปราศจากสื่อมวลชนแล้วก็เสมือนหนึ่งสังคมที่ขาดความมีชีวิต ขาดความเคลื่อนไหว

หน้าที่และภารกิจของสื่อมวลชน

หน้าที่และภารกิจของสื่อมวลชนที่สำคัญได้แก่

1. การสอดส่องแจ้งข้อเท็จจริงให้กับสังคม (Surveillance) โดยการรายงานข่าวและการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้น แจ้งให้ประชาชนรับทราบ การนำเสนอข่าวจะต้องเป็นสารสนเทศ หรือข้อเท็จจริงที่ได้จากเหตุการณ์หรือแหล่งข่าว มิใช่เกิดจากการตีความ และสอดคล้องค่านิยมส่วนตัวของสื่อมวลชน
2. การวิพากษ์วิจารณ์สังคม (Correlational) การวิพากษ์วิจารณ์เป็นผลพวงจากการให้คุณค่าของข่าวที่เกิดขึ้นภายในสังคม การวิจารณ์จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง แต่เป็นการแปลความหมายจากเนื้อหาของข่าวที่เกิดขึ้น ดังนั้น การวิพากษ์วิจารณ์จึงเป็นการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ของข่าวนั้น ๆ กับทัศนคติของผู้เขียน เพื่อสนองต่อสภาพแวดล้อม หรือบรรยากาศของสังคมในขณะนั้น ๆ งานของสื่อมวลชนในเชิงนี้จึงมีลักษณะเป็นการนำเสนอเพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารคล้อยตามสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อหวังผลให้เกิดความสอดคล้องทางความคิด และเอกภาพทางสังคมในการนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่า
3. การถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Heritage) สื่อมวลชนสามารถให้ความรู้แก่ผู้รับสารได้ทั้งโดยทางตรง(การศึกษา) และทางอ้อม (การเรียนรู้) มรดกสังคมที่ผ่านสื่อมวลชนสะท้อนถึง

วัฒนธรรมของสังคม และประสบการณ์ส่วนบุคคลของนักสื่อสารมวลชน การถ่ายทอดมรดกทางสังคมของสื่อมวลชนจึงแทรกอยู่ทั่วไปโดยตรง และแทรกอยู่ระหว่างบรรทัดในการนำเสนอของสื่อมวลชน การย้อนกลับไปศึกษางานของสื่อมวลชนในอดีต ย่อมทำให้เห็นประวัติศาสตร์ทางความคิดของสังคมในยุคต่าง ๆ ได้เสมอ

4. กิจกรรมบันเทิง (Entertainment) เดิมลาสเวลล์ (Lasswell , 1948) ได้ชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของสื่อมวลชนมี 3 ประการข้างต้น แต่ชาร์ล อาร์ ไรท์ (Charles R. Wright , 1975) ได้เพิ่มเติมภารกิจของสื่อมวลชนอีกประการคือ การนำเสนอกิจกรรมบันเทิง หลายคนย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อมวลชนทุกแขนง มักนำเสนอด้านบันเทิงมากกว่าด้านอื่น ๆ ยิ่งในปัจจุบันแล้ว การเปิดรับสื่อมวลชนของบุคคลส่วนใหญ่ ก็เพื่อแสวงหาความบันเทิงให้กับตนเอง หรือมิฉะนั้น ก็เพื่อต้องการติดตามทราบความเคลื่อนไหวของกิจกรรมบันเทิง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , การสื่อสารกับสังคม : 2533)

จากหน้าที่และภารกิจของสื่อมวลชนดังกล่าว เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือในการที่สื่อมวลชนจะเสนอข่าวสารต่าง ๆ ไปยังประชาชนนั้น จะต้องเป็นไปตามหน้าที่หรือภารกิจที่เหมาะสม มิใช่ว่าเสนอข่าวสารอย่างไรชอบเขต ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในเชิงลบ หรือความเสียหายตามมาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชน ข่าวสารต่าง ๆ ที่มาจากสื่อมวลชนจึงควรเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ประกอบกับเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ การเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนจึงน่าจะสามารถถ่ายทอดให้น่าสนใจได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยรูปแบบรายการหรือรูปแบบในการนำเสนอ ฯลฯ เพราะเป็นภารกิจในแง่ของการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อที่จะให้เกิดความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้กับเยาวชนต่อไป

ประสิทธิภาพของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนแต่ละประเภท อาจมีผลต่อสังคมในระดับต่าง ๆ กัน เช่น ในสหรัฐอเมริกาสื่อที่มีอิทธิพลหรือผลสูงสุดของสังคม ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวิทยุ ในระดับกลาง ได้แก่ หนังสือและภาพยนตร์ สื่อทั้งสองประเภทนี้เคยมีอิทธิพลในประเทศดังกล่าวมากในอดีต แต่ในปัจจุบันมิได้มีอิทธิพลสูงเท่าในอดีต ส่วนในระดับที่มีอิทธิพลน้อยได้แก่ สื่อต่าง ๆ ที่เหลืออยู่ อาทิ แผ่นประกาศ จดหมายเวียนและอื่น ๆ

ในการเปรียบเทียบสื่อประเภทต่าง ๆ จะเห็นว่าสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์เหนือกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ในบางลักษณะแต่ก็ด้อยกว่าในบางลักษณะจากการศึกษาของ ชรามม์ (Schramm , 1972) พบว่ายิ่งคนมีการศึกษามากเท่าใดก็มีแนวโน้มที่จะสนใจสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเท่านั้น

ขณะเดียวกันการศึกษาของ โรเจอร์ (Roger , 1978) พบว่า ถ้าคนถูกจำกัดให้เลือกรับสื่อใดสื่อหนึ่ง โทรทัศน์จะเป็นสื่อที่คนต้องการมากที่สุดและเห็นว่าเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือที่สุด (พัชนี เษยรรยาและคณะ , แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ : 2538)

อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้น จะไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ มาขวางกั้น ไม่ว่าจะเป็น การมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร , การเลือกของผู้รับสาร , อิทธิพลของผู้นำความคิด , ลักษณะของการดำเนินธุรกิจด้านสื่อมวลชน ฯลฯ ซึ่งอิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชนจะเป็นลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น นั่นคือสื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ค่านิยม ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งขึ้น และพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมา เมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอหรือเมื่อมีโอกาสเหมาะสม

นอกจากนั้น สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น และสื่อมวลชนยังสามารถสร้างทัศนคติ และค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่บุคคลนั้น ๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน แต่ได้รับข่าวสารเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อย ๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสมมิใช่ก่อให้เกิดผลในทันทีทันใด (ประมะ สตะเวทิน , หลักนิเทศศาสตร์: 2533)

ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory)

เดอเฟลอร์ ได้ดัดแปลงหลักการเชิงกลไกของสิ่งเร้า-ตอบสนอง โดยมองว่าผู้รับสารจากสื่อมวลชนแต่ละคนนั้น ต่างก็มีความแตกต่างกันในทางจิตวิทยา เช่น ทัศนคติ , ค่านิยม และความเชื่อทำให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารหรือตีความหมายข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน และได้เสนอหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

- มนุษย์เรามีความแตกต่างอย่างมากในองค์ประกอบทางจิตวิทยาส่วนบุคคล
- ความแตกต่างนี้ บางส่วนมาจากลักษณะแตกต่างทางชีวภาคหรือทางร่างกายของแต่ละบุคคล แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมาจากความแตกต่างที่เกิดจากการเรียนรู้

- มนุษย์ซึ่งถูกเลี้ยงดูภายใต้สภาพการณ์ต่าง ๆ จะเปิดรับความคิดเห็นแตกต่างกันไปอย่างกว้างขวาง
- จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อที่รวมเป็นลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป

ความแตกต่างดังกล่าวนี้ กลายเป็นสภาวะเงื่อนไขที่กำหนดการรับรู้ข่าวสารสื่อมวลชน กระบวนการเลือกสรรในการเปิดรับสื่อมวลชนหรือการเลือกจดจำข่าวสาร (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช , หลักและทฤษฎีการสื่อสาร : 2529)

ทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายว่า บุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ ศาสนา อายุ เพศ ภูมิฐานะ ฯลฯ จะมีพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกัน เช่น การเปิดรับสื่อ ความพอใจในสื่อ และถึงแม้ว่าในสังคมสมัยใหม่ผู้รับสารจะมีคุณลักษณะหลายหลายแตกต่างกันไปมากมาย แต่ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้รับสารที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอุปนิสัยการใช้สื่อร่วมกันด้วยเหตุนี้ลักษณะกลุ่มทางสังคมจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อกระบวนการสื่อสารของบุคคล (พัชนี เขจรธยา และคณะ , แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ : 2538)

ในปัจจุบันสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ก็ได้มองเห็นถึงความสำคัญของทฤษฎีนี้ โดยได้จัดรูปแบบและเนื้อหาของสื่อแต่ละประเภทให้กับกลุ่มคนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจโดยรวมของแต่ละกลุ่ม

ทฤษฎีทางด้านการสื่อสารที่ได้กล่าวไปทั้งหมด ในข้างต้นนั้น จะสามารถช่วยในการศึกษาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ รวมถึงปัจจัยสำคัญที่จำเป็นด้านการสื่อสาร เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโดยตรง ทฤษฎีต่าง ๆ จึงมีส่วนช่วยในการศึกษาผู้ส่งสาร สื่อ ผู้รับสาร รวมถึงปฏิกิริยาตอบกลับที่จะเกิดขึ้น ในแง่มุมต่าง ๆ

2. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

การเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารจากสื่อมวลชนนั้น จะเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการ

รับรู้ข่าวสาร ซึ่งได้มีแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารดังนี้

- การเลือกสรรในการรับสาร

กระบวนการเลือกสรรข่าวสาร จะเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการส่งสารไปยังผู้รับสาร ข่าวสารต่าง ๆ แม้ว่าจะได้รับการเตรียมมาอย่างพิถีพิถัน ใช้ผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถและความน่าเชื่อถือสูง หรือใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพมากก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ก็มิได้ประกันความสำเร็จของการสื่อสารตามที่ผู้ส่งสารต้องการร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เพราะผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะคติ ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน

กระบวนการเลือกสรรข่าวสารประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกเปิดรับข่าวสารหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure / Selective-Attention) : คือแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิเช่น ทักษะคติเดิมของผู้รับสาร , ปัจจัยด้านสังคม จิตใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception / Selective Interpretation) : เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมา คือเมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแล้วเชื่อว่าข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้เป็นไปตามเจตนาธรรมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนอาจตีความหมายข่าวสารขึ้นเดียวกันไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับ ความเข้าใจ ทักษะคติ ประสบการณ์ตามความเชื่อความคาดหวัง แรงจูงใจ และตามสภาวะร่างกายหรืออารมณ์ในขณะนั้น เป็นต้น

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า การเลือกจดจำนี้เปรียบเสมือนเป็นเครื่องกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร

- การแสวงหาข่าวสาร

การแสวงหาข่าวสารมุ่งศึกษาถึง ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลือกบริโภคหรือแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยชี้ให้เห็นว่าบุคคลเป็นผู้เลือกใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจต่าง ๆ ของตนเอง

ชาร์ลส์ แอตกิน (Charles Atkin , 1973) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น แต่ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลก็อาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น ในกรณีที่บุคคลเห็นว่าการรับข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดพันธะผูกพัน เช่น ทำให้เกิดความไม่พอใจ ไม่สบายใจ หรือความไม่แน่ใจมากขึ้น ก็อาจจะใช้วิธีหลีกเลี่ยงข่าวสารนั้น

ชาร์ลส์ แอตกิน (Charles Atkin , 1973) ชี้ให้เห็นว่า การแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการสื่อสารมวลชนของบุคคลนั้นคือ ต้องการได้รับข่าวสาร และความบันเทิง

ความต้องการข่าวสารนั้นเกิดจากความไม่รู้หรือไม่แน่ใจ ของบุคคลที่มาจาก

- ความมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างระดับความรู้ของบุคคลขณะนั้น กับระดับความต้องการที่อยากจะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก คือยังเป็นเรื่องที่สำคัญก็ยิ่งอยากมีความรู้ความเข้าใจสูง

- การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่าง ความรู้ที่มีอยู่ของบุคคลขณะนั้นกับความรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการซึ่งกำหนดโดยระดับความสนใจส่วนบุคคลของบุคคลนั้นต่อสิ่งหนึ่ง

สำหรับความต้องการได้รับความบันเทิงของบุคคลนั้น มาจากการกระตุ้นอารมณ์แห่งความรื่นเริงบันเทิงใจ ที่เกิดจากการมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างสถานะที่เป็นอยู่ของบุคคลขณะนั้น กับความสนุกสนานที่คาดหวังไว้

ข่าวสารที่จะลดความไม่รู้หรือความไม่แน่ใจที่เกี่ยวข้องกับความสนใจภายในส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิง สนุกสนานส่วนตัว นั้น ชาร์ล แอตกิน (Charles Atkin , 1973) เรียกว่า “ข่าวสารที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงการบริโภค” ส่วนข่าวสารที่ลดความไม่รู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก นั้น ให้ชื่อว่า “ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และแก้ปัญหาต่าง ๆ”

การเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น จะเกิดจากการแสวงหาข่าวสาร และการเลือกรับข่าวสาร ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ นอกเหนือจากเพื่อสนับสนุนทัศนคติ หรือค่านิยมและความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังเป็นการแสวงหาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น ๆ เช่น เพื่อให้มีความรู้ ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งเพื่อสนองความสนใจส่วนบุคคลและเพื่อความบันเทิงใจด้วย นอกจากนี้การที่บุคคลใดจะตัดสินใจแสวงหาข่าวสาร เจาะเมฆต่อข่าวสาร หรือหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการประเมินเปรียบเทียบถึงความพยายามที่ใช้และผลตอบแทนในการที่จะรับรู้ข่าวสารใด ๆ ด้วย

ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารนี้ จะสามารถช่วยอธิบายในการศึกษา เกี่ยวกับลักษณะ และพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความต่างกันของสภาพแวดล้อมทางสังคม การเลือกรับข่าวสาร รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก ดังนั้นในการถ่ายทอดข่าวสารผ่านสื่อมวลชนไปยังกลุ่มเป้าหมาย จะต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม

การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม สามารถศึกษาได้จากทฤษฎี และแนวคิดดังนี้

- ทฤษฎี KAP

เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับ 3 ตัวแปรคือ ความรู้ (Knowledge) , ทัศนคติ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ หรือมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Practice) ของผู้รับสาร อันอาจมีผลกระทบต่อสังคมต่อไป เป็นการศึกษาที่เน้นผลกระทบของการสื่อสารต่อตัวผู้รับสาร ซึ่งจะสะท้อนถึงพฤติกรรมการสื่อสารโดยละเอียดของผู้รับสาร

ความรู้ : เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์ โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ กับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรให้สอดคล้องกับสภาพจิต

ใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน ที่ผู้อื่นจะรับรู้ได้จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตได้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามความรู้อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ต่อไป

ทัศนคติ : เป็นสิ่งที่สามารถบอกได้ว่า บุคคลนั้นคิดหรือรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อ ที่อาจสื่อถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นพรมแดนเชื่อมโยงระหว่างความรู้ กับพฤติกรรม หรือเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ

พฤติกรรม : การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ก็เนื่องมาจากการมีความรู้ และทัศนคติที่แตกต่างกัน ความแตกต่างของความรู้และทัศนคติเกิดขึ้นมาจากการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างในการแปลความสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยทั่วไปแล้วการโน้มน้าวพฤติกรรมการสื่อสารสามารถเกิดขึ้นได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจกชน คนข้างเคียง(กลุ่ม) จนถึงระดับสังคม (สถานการณ์)

โดยสรุป KAP เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้รับสาร อันเนื่องมาจากผู้รับสารนั้น เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมกับการสื่อสาร หากการส่งสารและการกระจายนวัตกรรมจำเป็นต้องผ่านการสื่อสารสังคมแล้วผลของการส่งสารและการกระจายนวัตกรรม ก็สามารถวัดได้จากการสำรวจ KAP ซึ่งนิยามกระทำกันมากและงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ของเยาวชนไทยในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้รับสารอย่างแท้จริง ทฤษฎี KAP จึงสามารถอธิบายในส่วนของการศึกษา ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม หรือมีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ป่าไม้ของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางกรอบแนวทางเพื่อการอธิบายตัวแปรต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ เช่น ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม

- แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมพอสังเขปดังนี้

ความรู้

เบนจามิน เอสบลูม (Benjamin S. Bloom , 1971) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึง ในเฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธีการกระบวนการ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

ชวาล แพร์รัตกุล (2526 : 201) กล่าวว่า ความรู้ คือการแสดงออกของสมรรถภาพความจำ โดยใช้วิธีระลึกออกมา

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2523 : 130) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจดจำได้หรือระลึกได้ โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในที่นี้คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

ในการดำเนินการให้ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มเป้าหมายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ตาม การมีความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากความถูกต้องในเนื้อหาสาระจำเป็น ต้องมีการดำเนินการอย่างมีขั้นตอนและครอบคลุมประเด็นต่างๆอย่างครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อผู้รับจะได้รับอย่างถูกต้องชัดเจนและมีความเข้าใจต่อเรื่องนั้นๆ อย่างแท้จริง (ไพลิน ศศิชนากรแก้ว : 2537)

ความตระหนัก

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good , 1975) ได้ให้ความหมายของ ความตระหนัก ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึก รับผิดชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ดาโกเบิร์ต ดี รูนส์ (Dagobert D. Runes , 1971) ได้ให้ความหมายของ ความตระหนัก ว่าหมายถึง การกระทำที่เกิดจากความสำนึกในเรื่องหรือเหตุการณ์นั้น ๆ

เบนจามิน บีโวลแมน (Wolman , 1973) ได้ให้ความหมายของ ความตระหนักว่า หมายถึง ภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจ หรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุสิ่งของนั้น ๆ

ความตระหนัก หมายถึง ความสำนึก ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่าง ๆ เกิดจากการรับรู้ และความสำนึก เป็นสภาวะที่บุคคลได้รับ

✓ รู้มาก่อน (ไพลิน ศศิชนากรแก้ว , 2537)

จะเห็นได้ว่า ความตระหนักนั้นเป็นเรื่องของการมองเห็นถึงความสำคัญในปัญหาหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น รวมถึงมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้เป็นที่ไปในทางที่ดีขึ้น

การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทั้งทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการคือ

- ความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจ และความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

- ความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น และลงมือกระทำร่วมกัน

- การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่เกี่ยวกับกิจกรรมนั้น (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ : อ่างใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ : 2527)

การมีส่วนร่วม ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป้าหมายอย่างจริงจัง ในการเข้าร่วมพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ นั้น ถือเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จเพราะเป้าหมายของการพัฒนา ก็คือการได้รับความร่วมมือในทางปฏิบัติจากกลุ่มเป้าหมายนั่นเอง กล่าวโดยสรุป ในเรื่องของความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมนั้น สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้โดยตรง เพราะเป็นการศึกษาพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ ของเยาวชนไทยในจังหวัดกาญจนบุรี การที่เยาวชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ จะต้องมีความรู้ความตระหนัก ในเรื่องความสำคัญของป่าไม้เสียก่อน ซึ่งการมีความรู้ และความตระหนักนั้น เยาวชนก็จะได้รับจากการเรียนในห้องเรียน และจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้จากสื่อเหล่านั้น ควรจะเป็นไปอย่างถูกต้องและแม่นยำ ทำให้เยาวชน

ได้รับข่าวสารทางด้านป่าไม้ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพวัยของพวกเขา เพื่อที่จะได้เติบโตขึ้นเป็นประชากรที่มีความรู้ ความตระหนัก และจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเต็มที่ รวมถึงมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของไทยอย่างจริงจังในอนาคต

4. ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ และการอนุรักษ์

- คุณค่าและอิทธิพลของป่าไม้

ป่าไม้คือสังคมของพืช สัตว์ และถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งหมายถึงดิน ภูมิประเทศและภูมิอากาศ ป่าไม้จึงหมายรวมถึงสัตว์ป่า แมลง จุลินทรีย์ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในบริเวณนั้น ทั้งที่อยู่เหนือดิน บนผิวดินและในดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมป่าไม้ ย่อมประกอบไปด้วยไม้ยืนต้นน้อยใหญ่ ไม่ว่าในพื้นที่เหล่านั้นจะมีการทำไม้หรือไม่ก็ตาม ที่เช่นนี้ย่อมสามารถผลิตไม้ได้ หรือไม่มีอิทธิพลต่อลมฟ้าอากาศ ต่อดิน และต่อการควบคุมรักษาต้นน้ำลำธารในถิ่นนั้น ป่าไม้มีอิทธิพลทั้งต่อน้ำ ภูมิอากาศ และสัตว์ป่า ฯลฯ

- ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ในอดีตมีเนื้อที่ครอบคลุมกว้างไกล แม้จะลดจำนวนลงเรื่อย ๆ แต่ก็ยังเป็นไปอย่างเชื่องช้าเพราะปริมาณการใช้ยังไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันการบุกรุกทำลายป่ามีอัตราสูงมาก และพื้นที่ป่าไม้จะลดลงเรื่อย ๆ ทรายที่การทำลายป่ายังเป็นเช่นปัจจุบัน ต้นเหตุที่สำคัญของการทำลายป่าที่พบเห็นทั่วไปมีดังนี้คือ

1. คนทำป่าไม้ : ได้แก่พวกที่ได้รับอนุญาตจากรัฐให้เข้าไปนำไม้จากป่า ถึงแม้กระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำลายป่าอยู่ดี

2. คนลักลอบตัดไม้ : ผู้ที่ลักลอบตัดไม้ ไม่ว่าจะป็นรายใหญ่ หรือรายย่อยจะตัดไปใช้เอง ตัดไปขาย รวมทั้งผู้ที่เข้าไปบุกรุกถางป่า เพื่อแสวงหาที่ดินในการเกษตร และเป็นที่อยู่อาศัยก็ได้ชื่อว่าเป็นต้นเหตุของการทำลายป่าเช่นกัน

3. ภัยธรรมชาติ : ภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตก น้ำท่วม พายุพัด ไฟป่า แผ่นดินไหว ฯลฯ ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ป่าถูกทำลาย แต่ในขณะที่เดียวกันการตัดไม้ทำลายป่าของมนุษย์ก็เป็นเหตุนำไปสู่ภัยธรรมชาติได้เช่นเดียวกัน (วิกฤตสิ่งแวดล้อม : 2533)

สาเหตุสำคัญของการทำลายป่า เกิดเนื่องจากอัตราการเพิ่มจำนวนประชากรอยู่ในระดับสูงทำให้ประชาชนต้องขยับขยายที่ทำกินใหม่ ซึ่งก็ไม่พ้นการบุกรุกป่าสงวน นอกจากนี้การละโมภของนายทุนซึ่งต้องการความร่ำรวยจากการตัดไม้ขายก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย การบุกรุกป่าไม้นั้นเป็นไปอย่างกว้างขวาง แม้กระทั่งในบริเวณป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์

ผลเสียหายจากการทำลายป่า ซึ่งทำให้ป่าลดน้อยลงอย่างน่าใจหายนั้น มีปรากฏให้เห็นแล้วเพียงแต่ยังไม่มียุคที่จะแก้ไขอย่างจริงจังจึ่งเท่านั้น ภาวะน้ำท่วมอย่างหนักเมื่อปี พ.ศ. 2518 และ 2523 ได้กลับมาเกิดย้อนรอยขึ้นอีกเมื่อปี พ.ศ.2538 ที่ผ่านมา และคาดว่าจะมีการเกิดน้ำท่วมอีกในปลายปี พ.ศ. 2539 นี้ จะเห็นได้ว่า ปัญหาร้ายแรงที่เป็นผลพวงจากการตัดไม้ทำลายป่า ก็คงยังไม่มียุคใดแก้ไขได้ ในอนาคตความรุนแรงดังกล่าวจะต้องทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างแน่นอน

ภาวะการณ้ป่าไม้ในเมืองไทยนับว่าถึงจุดวิกฤตแล้ว แต่ยังไม่สายเกินแก้หากร่วมแรงร่วมใจกัน ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่า , การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชน ฯลฯ

● การอนุรักษ์ป่าไม้

การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การใช้สิ่งที่มีธรรมชาติสะสมเอาไว้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ให้คุ้มค่าที่สุด หมคเปลือง และสูญเสียน้อยที่สุด แต่เกิดประโยชน์แก่นมนุษย์ทุกคนในช่วงเวลาที่สืบเนื่องกันนานที่สุด

จุดประสงค์ของการอนุรักษ์ มี 2 ประการคือ

1. มุ่งที่จะรักษาสวัสดิภาพของสังคม หรือคนส่วนรวม ความเสียหายและภัยต่าง ๆ อันเกิดตามธรรมชาตินั้น ย่อมมีผลต่อความสงบสุขของคนทุกคน นอกจากนี้การขาดแคลนและสูญเสียทรัพยากรก็มีผลต่อความเป็นอยู่และการครองชีพของคนทั่วไป ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรจึงเป็นภารกิจที่สังคมต้องรับผิดชอบ

2. มุ่งที่จะคงไว้ซึ่งปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรให้ยั่งยืนนานที่สุด และให้ได้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มิใช่เพียงแต่เก็บรักษาทรัพยากรไว้โดยไม่เอาไปใช้ แต่หมายถึงการนำไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การอนุรักษ์ทำได้หลายอย่างเช่น การถนอมให้คงสภาพต่าง ๆ ของธรรมชาติเดิมไว้ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณให้ยั่งยืนตลอดไป การบูรณะสิ่งที่ถูกทำลายให้กลับสู่สภาพดีขึ้น การปรับปรุงให้ดีกว่าสภาพธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การนำเอาของที่ใช้แล้วมาแปรสภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้ได้อีก การนำสิ่งอื่นมาใช้แทนสิ่งที่กำลังจะหมดไป เป็นต้น

ดังนั้น การอนุรักษ์ป่าไม้ จึงสามารถกระทำได้โดยอาศัยความร่วมมือกันของหลาย ๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือ ประชาชน รวมถึงหน่วยงานธุรกิจเอกชนอื่น ๆ เพราะป่าไม้เป็นของทุกคน เป็นสิ่งที่ทุกคนควรรักและหวงแหน เพื่อที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายในอนาคตกับรุ่นลูกหลานได้อีก

การอนุรักษ์ป่าไม้นั้น ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ต้องอาศัยความร่วมมือกันของหลาย ๆ ฝ่าย เฉพาะ ชุตินารา : 2518 ได้เสนอแนะมาตรการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า ควรมีการกำหนดวิชาการอนุรักษ์ธรรมชาติ ไว้ในหลักสูตรของการศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วิชาการอนุรักษ์ รู้จักรักษาและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นการปลูกฝังนิสัยไว้แต่เนิ่น ๆ และควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โดยการเขียนบทความตลอดจนจัดอภิปรายเพื่อให้คนทุกระดับมีจิตใจสูงขึ้น เห็นป่าไม้เป็นส่วนรวม มิใช่มุ่งแต่ทำลาย นอกจากนี้ควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งชมรมกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ตามโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยให้แพร่หลายและมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นกลุ่มพลังในการคัดค้านตอนโยบาย หรือกลุ่มอิทธิพลที่มีแนวทางในการทำลายป่า

การส่งเสริมความรู้ ค่านิยม หรือแบบแผนพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ควรปลูกฝังเริ่มต้นที่เยาวชน เนื่องจากเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติต่อไป คุณภาพของเยาวชน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ประเทศชาติก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม การสร้างคุณภาพของเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเรื่องป่าไม้ย่อมทำได้ โดยอาศัยพื้นฐานทางการศึกษา และการฝึกอบรมเป็นบรรทัดฐาน นอกเหนือจากการให้การศึกษาแก่เยาวชนโดยตรงแล้ว สื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่ากันทีเดียว สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อการรับข่าวสารของเยาวชน

ไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ช่วยในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงโน้มน้าวใจให้มีการร่วมมือปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี

ประกอบกับในปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ต่างก็ให้ความสำคัญในเรื่องของป่าไม้มากขึ้น ได้มีการจัดโครงการต่าง ๆ ด้านป่าไม้โดยมีเยาวชนไทยเป็นกลุ่มเป้าหมาย ถือเป็นกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เห็นได้อย่างเด่นชัดในปัจจุบัน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของเยาวชนไทยในจังหวัดกาญจนบุรีนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวม พอสังเขปดังนี้

ธวัช กงเดิม (2528) : ศึกษาเรื่องการสร้างหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียนเรื่อง “ผลเสียของการทำลายป่าไม้” ของนักเรียนประถมศีกษาปีที่ 6 เพื่อหาประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนที่อ่านหนังสือการ์ตูนมีความรู้ และความตระหนักเพิ่มขึ้น ก่อนการอ่านหนังสือ และมีความรู้และความตระหนักมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่าน

กรสิทธิ์ กัญยะพงศ์ (2528) : ศึกษาการวางแผนสิ่งแวดล้อมของจังหวัดระยอง พบว่า ปัญหาสำคัญของระบบบริหารสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดคือ ไม่มีองค์กรรับผิดชอบหรือป้องกัน แก้ไขปัญหาเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงก็มักเป็นองค์กรที่จัดตั้งไว้เฉพาะส่วนกลางไม่สามารถติดตามดูแลปัญหาของจังหวัดได้อย่างทั่วถึง

รัชณี โล่ห์วัชรสันติ (2523) : ศึกษาเรื่องการใช้ภาพยนตร์เผยแพร่ความรู้ทางด้าน สิ่งแวดล้อมกรณีศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในแหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศไทย เป็นปัญหาร้ายแรง ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนคนไทยในปัจจุบัน จึงได้ดำเนินการสร้างภาพยนตร์เรื่อง ป่าไม้แหล่งต้นน้ำลำธาร โดยมีเนื้อหาสอดแทรกความรู้ทางวิชาการอย่างง่าย ๆ เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ชมสามารถเห็นภาพรวมทั้งหมดของปัญหาจากภาพยนตร์

ณรงค์ ศรีสนิท (2524) : ศึกษาความรู้และเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษาวิทยาลัยครูในส่วนกลาง จำนวน 701 คน พบว่าความรู้เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาหญิงมีความรู้มากกว่านักศึกษาชาย , นักศึกษาสายวิทย์มีความรู้มากกว่าสายสังคมและนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคต่าง ๆ กันมีความรู้แตกต่างกัน

ปราณี สุขรัตน์ไชยกุล (2523) : ศึกษาค่านิยมของนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนกลางเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 750 คน พบว่านักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ในเกณฑ์ต่ำ

ประสพสุข ตีอินทร์ (2531) : ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือ พบว่า ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา สังคมและด้านอื่น ๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ ปัจจัยด้านประชากรจะมีแต่ขนาดขนาดครอบครัวเท่านั้นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม รายได้ การใช้เชื้อเพลิงและการจัดหาเชื้อเพลิงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ ส่วนปัจจัยด้านจิตวิทยา สังคมและด้านอื่น ๆ พบว่า การพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอ เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ

บุญลือ คชเสนีย์ (2532) : ศึกษาความรู้ และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล กรณีเกาะเสม็ด จ.ระยอง พบว่าประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูง และผู้ประกอบอาชีพหลักเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะมีความรู้มากกว่าผู้ที่มีอาชีพหลักไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และประชาชนที่มีการศึกษาสูง จะมีความตระหนักในคุณค่าสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมมารับสารในระดับปานกลาง

ประภาพรณ อุ่ นอบ (2529) : ศึกษาผลของการโฆษณาทางโทรทัศน์เรื่องดาวพิเศษที่มีผลต่อพฤติกรรมทางขยะของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้ดูโฆษณาเรื่องดาวพิเศษติดต่อกันทุกวัน วันละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 1 สัปดาห์ จะมีพฤติกรรมในการทิ้งขยะลงถังทุกครั้งที่ทำานขนม

วรรณา เจียรตันศิริกุล (2531) : ศึกษาอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีผลต่อความตระหนักในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กับความตระหนักในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม , การรับชมข่าวสารและรายการส่งเสริมความรู้ทั่วไป มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนการรับชมรายการสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

อารยา ศุภุททมงคล (2535) : ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรทัศน์ ประชาชนที่เปิดรับ และสนใจโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บุษบา ภูัสกุล (2535) : ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ วัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการอนุรักษ์ป่าไม้

นภรภิสฎ์ ถักกิตโร (2536) : ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคม โดยศึกษาจากนักเรียนในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 47 คน พบว่า นักเรียนส่วนมากชมภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะที่มีเนื้อหาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ความสนใจด้านเทคนิคและการถ่ายทำ เนื้อเรื่องที่สมจริง และเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เป็นรูปธรรมและมองเห็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง

ไพลิน สติชนากรแก้ว (2537) : ศึกษาการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานครมีระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน และสื่อโทรทัศน์ในระดับปานกลาง มีความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

และระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม ทางโทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ และความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม แต่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พิมลพรรณ สุทธิวงศ์ (2537) : ศึกษาการรับทราบข่าวสารจากสื่อมวลชนกับการทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อมวลชน จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัด ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 432 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนในระดับปานกลาง และรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อมวลชนในระดับสูง มีจิตสำนึกในและมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัดในระดับสูง

พฤติกรรม的开รับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อมวลชน

พฤติกรรมการรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อมวลชน ไม่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัด

จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัด

จารุณี บุญนิพัทธ์ (2539) : ศึกษาพฤติกรรม的开รับข่าวสาร กับความตระหนักทัศนคติและการมีส่วนร่วม เรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จ.สมุทรปราการ พบว่า พฤติกรรม的开รับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อวิทยุ และสื่อบุคคล รวมทั้งผู้ร่วมงานมีความสัมพันธ์กับความตระหนัก ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม และทัศนคติที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม